

naloga je sovsema druga; duhovniki so narodu vzgledi in likavci, njihova dolžnost je narod iz kaluže nevednosti izvleči, ali, če se je krivih mnenj naseljal, jih odrinuti in blagih vcepiti in sicer na najlepši podlagi svete vere in narodnosti, ki se ujemate kakor zrak in življenje. Le tako narodu koristimo; inaiči smo najemniki; volk prilomastivši pobere ovčice in se ž njimi pogosti. Vselej nam bodi geslo: „vera in narodnost“.

Iz Kamce se pride v dveh urah v Selnico, kateri se po nemško pravi „Zellniz“; Nemci namreč radi s v e spremenjajo na začetku kakega imena: „Zmollnigg“, „Zlap“ po naše „Smolnik“, „Slap“. Tù so res kaki trije naseljenci, ki hočejo celo župo po svojem kopitu obrniti. Čeravno tudi ti znajo z družino po naše govoriti, se vendar ponasajo kakor bi jih bil kdo navlaš posljal sejat tujstvo po naši zemlji. Čalarno je, kar smo tù zvedili, da namreč odbor, v katerem sta bila dva Nemca na čelu, drugi (bilo jih je okoli 20) pa hribarji, ne vedé jih največ ne brati ne pisati, ne nemški, je prišel prosit vladika, ki so ondi birmali, da bi učilnica po nemško osnovana bila!! Ravno tù bi tudi treba bilo še druge razmere odpraviti. Vračnikom (zdravnikom) je menda treba, ako hočejo ljudem pomagati, njihov jezik znati, da bolnika, bolezen razkladajočega, razumejo in mu pomagati morejo, ne pa jih nemštva siliti; koliko nesreče se lahko po nerazumljivosti pripeti! Tedaj bi treba bilo, da vračnik dobro ljudi razume tudi v Selnici. Gospodje kaplani, naši možje, se trudijo tù živo našo reč braniti in ohraniti. Solnce, sijaj pred njihove vrata! (Dal. sl.)

Slovenstvo na Goriškem.

(Konec).

Po teh pravilih prestvarjene učilnice bodo ne le narodskim pravicam, temuč tudi deželskim potrebam zadostile.

Ena najsilniših potreb pa je, da bi naše uradništvo, ki ima z ljudstvom opraviti, poleg nemškega in laškega tudi slovensko umelo in pisalo. Bodo li slovenske kancelije vselej in zmiraj le z laškimi ali nemškimi dopisi in spisi Slovence razsvetljevale? Koliko nevšečnosti, merzenja, godernjanja, kletstva po kancelijah in drugod zavoljo skrivnostnega laškutarenja. Ali niso to žive znamenja, česa da ljudstvo želi, narod tirja? — Če že slovenski s Slovencom govoriti moraš, da te razume, zakaj mu tudi ne pišeš slovenski? Ako komu slovenska slovnica zobe zvija, zakaj mu slovenski kruh skomin ne dela?

Menda ni nobenega pametnega človeka, ki bi se tem tirjatvam ustavljal govore, da je Gorica laška ali pa celó „äusserste deutsche Culturstätte“, ker bi s takim govorjenjem preočito kazal, da hoče štatistiko goriške grofije po oni goriškega teatra skovati. Če bi pa vendar še kak izobraženec tako zlo o štatističnih vednostih bolehal, mu svetujemo, ako mu je za zdravje mar, vsaj letopise (programme) goriške gimnazije prebrati. Ker je večina šolcov (če ne vsi) iz Goriškega, se sme po njih narodnosti primerno večina Goričanov soditi. Letopisi celega desetletja spričujejo z očitnimi številkami („und die Zahlen sprechen“) da je na goriški gimnazii mnogo več Slovincov kot Furlanov, Italijanov, Nemcov in vseh družih skupaj, akoravno marsikter slovenskih meščanov, boječ se škricovega „šklafa“ mater zatajuje in v društvo junaških „uskokov“ pobegne. Pri vsem tem, da čarobna bisaga „der hochmüthigen Selbstverachtung“ ni še svoje vabivne moči zgubila, se vendar večina Slovincov od leta do leta jasneje razodeva. Kar so namreč ljudske šole gostejše jeli saditi, se tudi veliko več mladine iz kmetov po goriških šolah vidi in sliši; letos se jih je bilo toliko za prvi gimnazijski red oglasilo, da so mnogim zavoljo premajhnega prostora slovó dati mogli. Le škoda, da se jim zdaj v te šole stopivšim preveč to krati, do česa imajo po svojem Stvarniku pravico. Škoda! pravim, kajti

tako ravnanje jim prerado domače čutje kvari in ubija, dokler ga skoz in skoz „indifferentizem“ ne skvari in ubije. In na teh podertinah domorodnega živelja hočejo nekteri razsvetljenci še zmiraj pozračne gradove ptuje omike izslamiti, češ, da bi naše blagostanje preterdno bilo, ako bi na neomajljivi podlagi narodskih pravic slonelo in v vzajemnem ljubljenci različnih narodov novega vžitka jemalo. Dokler so možje, ki o šolskih rečeh veljavno besedo imajo, s takimi misli navdani, bo slovenščini malo vijolic cvetelo.

Takrat pa, kadar bo v vsem dano narodu, kar je narodovega, bo povsod ogromni glas veselega petja donel in ne en narod sam, ampak narodi vsi bojo slavo peli presvitlemu caru složne Avstrije! A. Ž.

Slovniška drobtinica.

V lanskim „Novicah“ je gospod Cigale popraševal, ali je komu znano, da se vlaško mesto „Tolmezzo“ po slovensko „Temenice“ zove. Ne vem, ali je kdo odgovoril na to uprašanje. Ravno danas, ko Vam to pišem, sem imel priložnost, o tem govoriti z nekim „Karnielom“, ki je doma iz tolmezzo-skega okraja, ki pa dobro govori po isterski. Pravil mi je, da mesto Tolmezzo stoji v tako zvani „Karnii“ (odtod ime „Karniel“, katerih je po Istri povsod dosti), — dalje da njemu ni znano, da bi Tolmezzo imelo kako slovansko ime, in da ga Karnieli v svojem karnielskem narečji, ktero je podnarečje furlanščine, imenujejo „Tumieč“. Najberže toraj, da je kdo kakega Karniela čul reči „Tumieč“ ali „Tumieč“ in je mislil, da pravi „Temenice“. Lovro Primčkov.

Kratkočasno berilo.

Bejži, bejži ljub' moj stric!

Baba hujša ko hudič.

Narodna pesnička.

Dosti razločnega blaga ima svet v svoji široki škrinji shranjenega; vendar vse premoženje toliko ne velja ko ljuba zlata zadovoljnost. Ona stori siromaka dosti srečnejega od lakomnega bogatina; nesrečnemu pomaga križ nositi, vliiva zdravilo tolažbe v žgeče rane ubozega človeka, pa tudi bogatina še le stori bogatega. Ker je zadovoljnost za človeka na svetu toliko draga reč, jo tudi hudo sovraži rogljač, — oni nemili sovražnik človeške sreče. Kjer najde zadovoljnost domá, tam laja, škriplje in se peni proti nji, ter jo hoče pregnati.

Bila sta nekdaž zakonca, mož in žena, sicer brez zlata in srebra, vendar zadovoljnost je kraljevala v njuni hiši. Živela sta mirno, pohlevno, zadovoljno, v pravi ljubezni kakor golob in golobica. Daleč okoli so ljudje poznali njuno srečo, in veselili so se nad njima, zakaj dopadla jim je njuna ljubezen in zadovoljnost. Le hudič sam je mermral nad tem; noč in dan se je potezal in mumljal okoli voglov njunega hrama; v vsakega je zijal; prizadeval si je, kar je le njegova zvita buča zmisliti znala, da bi nemir in prepir med srečna zakonca posejal. Zdaj je dregnil enega, zdaj drugega; zdaj je moža huskal proti ženi, zdaj je iskal ženi ugasniti ljubezen do moža. Vendar vse bilo je zastonj.

Ko peklenšček vidi, da nastavlja zanjke brez uspeha, zadnjič obupa, čmerno zaluskne duri za sabo in jezen peté pobere. Sram ga je bilo, da ne more ničesa opraviti. Vés zamišljen in jezen ko kušar potuje čez nek log in pride do mlake. Tam sreča staro babo, ki je bila umazana, gerda in žolava, da ga je skoro strah bilo.

„Kam pa greš rogljač? — ga bara babšé — zakaj si tako žalosten in klavern? So te kje v kadi imeli ali te oklestili prav dobro, da se deržiš tako kisló?“

„Ni ravno prav vsakemu norcu vsega povedati — reče hudoba — vendar, baba, tebi zaupam svojo žalost, ker sem že večkrat slišal, da kjer ne more zlodí nič opraviti,

tje pošlj babo. Lej! že pet let si prizadevam noč in dan dva zakonca zazdražiti; kar je le mogoče bilo, sem storil; premetal sem vse bukve naše peklenške bukvarnice; kar sem najčednejšega zasledil, sem poskusil, al vse je zastonj!“

„Si pač trapast škrat — mu zaverne baba — fej te bodi! Jaz — zastopiš neumni tepec! — jaz bi bila to že davno storila, kar ti ne moreš. Fej te bodi!“

„Baba — reče škratelj — če ti to storiš — in se nasmeja, da mu iskre od terdih zob letijo — če ti to storiš, ti obljubim nove rudeče šolne in pisano hobo, ki bo imela seženj dolge zavernke.“

„Mož besede — odgovori starka in mu poda desno roko — danes teden pridem le-sem nazaj; prinesi, kar si obljubil; če ne, vedi, da pridem v pekel za tabo, in joj za te tistikrat; poterla ti bom tvoje krastove roglje.“

„To vse smeš storiti, če ne bom mož beseda“ — reče vrag.

Baba sopiha in hriplje naravnost proti hramu, kjer sta živila zadovoljna zakonca. Bila je žena sama doma.

„Bog z vami — reče babura, ko prek praga v hišo stopi; — komaj sem prilezla do vas, ljuba ženka! Ali si smem pri vaši topli peči malo odpočiti?“

Marsikaj se pogovarjate, kako je nekaj bilo, in kako je zdaj.

„Pač malo dobrega je zdaj na svetu — reče baba — ljudje so hudobni, da ob času Noeta niso bili nič huji.“

„Res, da je vsega hudega dosti na svetu — odgovori žena — vendar jaz sem srečna in zadovoljna, imam moža, da mu ga para ni. Že sem sto in stokrat se Bogu zahvalila, da sva tako srečna, čeravno nimava bogastva na kupe.“

„Sem že slišala — zalaja babura — da sta toliko srečna. Vaše besede, ljuba ženka, so res vesele, ker zdanje dni je redkokje take hvale slišati. Vendar opomnim vas, ženka! ne verjemite preveč svojemu možu. Sem že poznala družine, kjer so ljudje več let srečni in zadovoljni živeli in se radi imeli ko ptički, ki jih mirno spi več v enem gnjezdu; al rado se tudi primeri, da zvestoba gré rakom žvižgat. Kdo vé, kaj še čaka vas, mlada ženka? Že vidim, da se preveč zanašate na svojega moža; mislite, da vas ljubi zares, ko sam sebe; al pazite, da se ne okanite. Iz serca želim, da bi vam vaš mož vseskozi zvest ostal; zato me poslušajte; hočem vam kaj svetovati, al za živo glavo vas prosim, nikomur ne trohice ne povejte. Hočem vam povedati neko skrivnost, da vam vaš mož ostane zvest vse žive dni.“

Žena se sicer ni bala za zvestobo svojega moža; al ženam lastna radovednost jo prime, da bara, kakošno vraštvo je to.

Ko zvesto obljubi, nikomur, tudi možu ne trohice od tega povedati, zakaj drugač bi vraštvo nič ne pomagalo, odpre stara žlamperda lažljivi klun in počne razlagati.

„Dobro pazi — reče babel — ko pride mož vinjen domú, da dobiš iz njegove brade najmanj pet las, ktere štiri in dvajset ur v nedriji nosi, in potlej mu jih daj v kaki skuhi pojesti, pa se vé, da vediti ne sme. Naj se z tega mesta ne ganem, če ti ne bo zvest ostal vse žive dni.“

Bablje se pri peči sogreje, še enkrat ženski svetuje, naj tako stori in odide.

Šerbanja gré odtod v oštarijo, kjer pred policem rumenega vinca najde moža te žene; bil je že prav židane volje.

Baba gré in se vsede za mizo ravno k njemu.

Dolgo časa besede ne zine; poslednjič vendar v besedo seže in kmali sta si prav prijazna. Baba mu pripoveduje, kaj je že vse na svetu skusila in vidila; koliko hudobnih mož je že poznala, pa še dvakrat več malopridnih in nezvestih žen.

„Hvala Bogu! — reče kmet in serkne iz kozarca rumeno kapljo, da mu še po bradi leti, se obližne po mu-

stačali ter pravi: hvala Bogu! da imam tako dušico za ženo; vem, da ji je ni ednake na celém svetu ne.“

„Aj, aj, aj! ni vse zlato, kar se sveti — mu na tihem pošepče baba — kako se daste za nos voditi! Vaša žena ni to, kar vi mislite; ni dosti prida; če mi pa nočete verjeti, vam to lahko skazem. Vaša žena je zgrabljiv volk v ovčjem kožuhu; sladka ko med vam vendar jamo koplje ali da vam brez ovinkov povem, umoriti vas hoče.“

„Poberi se prokleta copernica! — udari kmet po mizi, da kozarci rožljajo — to je laž, gerda gerda laž; tega ne verjamem, če bi mi tudi v gradu povedali.“

„Verjemite ali ne verjemite, mi je vse eno; jaz pa vam še enkrat rečem: umoriti vas hoče. Čujte, kaj vam bom povedala. Storite se, kadar domú pridete, kakor da bi bili pijani; omahujte kakor da bi stati ne mogli; verzite se na posteljo, potajite se, kot da bi spali, in vidili bote, da bo prišla z nožem do vas, vrat vam odrezat in vas umoriti, zakaj hudobna je, kakor strupena kača.“

Mož domú gredé premišljuje babje besede, in poslednjič res sklone prepričati se, ali je resnica, kar mu je baba pravila ali ne. Gredé proti hiši se ziblje ko terstika, kadar jo veter maha. Ko pride domú, se verže na posteljo kakor je dolg in širok, tergoče, kakor bi terdo spal.

Žena to viditi, vzeme britvo, da bi mu tistih 5 las iz brade odrezala, in gré proti njemu. Ko pride do njega, skoči mož na noge, in upiti začne, da je posoda v sklednjiku trepetala. „Tak umoriti me hočeš, ti malopridna priliznica; za angelja sem te imel do zdaj; zdaj pa sem spoznal, da si hudič. Poberi se z vsem, kar je tvojega, še nocojšno noč od hiše; če ne, bo nocoj tvoja smert!“

Nedolžna žena straha trepetaje pové odkritoserčno vse, kar ji je baba pravila; prosi moža, vzdiguje roke, pade na kolena; vendar vse je bilo zastonj; od tistega dneva ni bilo pod to streho ne mira ne pokoja več. Baba je storila, kar satan ni mogel.

Čez teden dni se vleče starka ko huda megla, proti uni mlaki, da bi dobila obljubljeno in zaslužen plačilo svoje hudobije. Škrat jo že od daleč plaho gleda; boji se je, ker je toliko zvita. Od straha skoči, ko že baba blizo gré, na uno stran mlake in obesi na dolgo ralico obljubljene šolne in hobo ter jih ji podá prek mlake rekoč: „Baba, strašna baba! ne zameri, da ti blizo ne grem in ti iz rok ne dam, kar sem ti bil obljubil; preveč se te bojim, ker si dost huja in bolj zvita v hudobijah od mene.“

Baba zgrabi jezna šolne in hobo, in da bi še peklenščku kaj nagodila, zgrabi nagloma tudi ralico in jo potegne za seboj, tako, da rogljač, ki je tik mlake stal, se zverne na nos v globoko blato, tako, da se je komaj na suho skobacal. „Pač živa resnica je — reče na glas, ko si je že enmalo blato z nosa in ust izpraskal — pač živa resnica je: „Baba hujša ko hudič!“

Fr. Šrol.

Dopisi.

Iz Ogerskega 20. dan avg. * *) God sv. Štefana kralja se praznuje po celi ogerski deželi kakor zapovedan praznik, ker sv. Štefan, nekaj kralj ogerski, je bil prvi poglavar te dežele, ki je upeljal na Ogorskem keršansko vero in jo oklical za pravo državno vero. Ker pa prave omike ni brez prave keršanske ljubezni, se more res reči, da kralj sv. Štefan je tudi svoje ljudstvo prvi omikati začel. Zavoljo tega so mu Ogri (Madžari) hvaležni in so ponosni, da je tudi eden njih kraljev svetnik. Vera in narodnost se strinjata tukaj v geslu mogočnega kralja. Na dan sv. Štefana je tedaj vselej v več krajih procesija, ktera je že zavoljo tega zlasti inostrancem zanimiva, ker Ogri pridejo k procesii v lični narodni noši, to je, v oblačilu, kakor so se oblačili nekaj njih stari očaki. Kakor v čisljanji svojega jezika, tako tudi v tem hočejo Ogri očitno kazati, naj se

*) Prosimo večkrat kaj.